

**Postanowienie Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 9 września 1994 r.
I PZP 38/94**

Ogólnokrajowy związek zawodowy reprezentatywny dla pracowników większości zakładów pracy, w rozumieniu art. 22 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) oznacza ogólnokrajowy związek zawodowy, który posiada swoje struktury organizacyjne w więcej niż połowie zakładów pracy w Polsce.

Przewodniczący: Prezes SN Jan Wasilewski, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Józef Iwulski, Adam Józefowicz, Janusz Łętowski, Walery Masewicz, Jadwiga Skibińska-Adamowicz (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 września 1994 r. wniosku Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy skierowanego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład siedmiu sędziów Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały zawierającej odpowiedź na następujące zagadnienie prawne:

1. Z kim - jako pracodawcą - powinien prowadzić spór zbiorowy Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy, gdy podstawą sporu są żądania zmiany systemu wynagradzania lekarzy zatrudnionych w państwowych placówkach służby zdrowia i wielkości tych wynagrodzeń?
2. Czy istnieje ograniczenie prawne, jeżeli chodzi o zakres żądań płacowych wysuwanych przez Związek i będących podstawą sporu zbiorowego?

p o s t a n o w i ł:

o d m ó w i ć podjęcia uchwały.

U z a s a d n i e n i e

Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy złożył dnia 1 lipca 1994 r. wniosek o wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego przytoczonego w komparycji niniejszego postanowienia powołując się na art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234).

Zdaniem składającego wniosek rozstrzygnięcie powyższego zagadnienia ma doniosłe znaczenie, gdyż umożliwia Ogólnopolskiemu Związkowi Zawodowemu Lekarzy prowadzenie sporu zbiorowego w przedmiocie wynagrodzeń pracowników służby zdrowia. Składający wniosek jest przy tym zdania, że Rząd Rzeczypospolitej Polskiej jest pracodawcą lekarzy zatrudnionych w państwowych placówkach służby zdrowia, tymczasem Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, który działa ze strony Rządu, odmówił prowadzenia sporu z Ogólnopolskim Związkiem Zawodowym Lekarzy twierdząc, że pracodawcami lekarzy są dyrektorzy poszczególnych państwowych placówek służby zdrowia i do nich należy kierować żądania płacowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 22 ust. 2 w związku z ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) prawo występowania do Sądu Najwyższego z wnioskami o wyjaśnienie przepisów prawa pracy i ubezpieczeń społecznych budzących wątpliwości lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie przysługuje ogólnokrajowej organizacji międzyzwiązkowej oraz ogólnokrajowemu związkowi zawodowemu reprezentatywnemu dla pracowników większości zakładów pracy.

Z powyższego uregulowania wynika zatem wniosek, że uprawnienia w nim przewidziane przysługują tylko niektórym organizacjom związkowym, przy czym gdy chodzi o ogólnokrajowy związek zawodowy, musi on spełniać jeszcze jeden warunek, mianowicie musi być "reprezentatywny dla pracowników większości zakładów pracy". Ograniczenie w ustawie o związkach zawodowych liczby podmiotów uprawnionych do występowania z wnioskami o wyjaśnienie przepisów prawnych odpowiada ogólnemu założeniu, że tylko niektóre osoby mogą zgłaszać wnioski o wykładnię prawa, podobnie jak tylko niektóre podmioty mają prawo wnoszenia rewizji nadzwyczajnych. Wynika to ze szczególnego charakteru wymienionych instytucji prawnych, sprzeciwiającego się korzystaniu z tychże instytucji przez wszystkich i bez ograniczeń.

Wracając do składającego wniosek Ogólnokrajowego Związku Zawodowego Lekarzy, to trzeba stwierdzić, że Związek ten spełnia warunek zasięgu zrzeszania, gdyż jest "ogólnokrajowym" związkiem zawodowym, nie spełnia jednak warunku "reprezentatywności" odnoszącego się do zakładów pracy, a nie do pracowników. Z art. 22 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych wyraźnie bowiem wynika, że ogólnokrajowy związek zawodowy musi być "reprezentatywny dla pracowników większości zakładów pracy".

Wyrażenie "reprezentatywny" nie zostało zdefiniowane w omawianej ustawie. Należy więc uznać, że orzecznictwu sądowemu i doktrynie prawa pozostawił ustawodawca wyjaśnienie tego pojęcia. Gdy chodzi o orzecznictwo sądowe, to w postanowieniu z dnia 6 stycznia 1993 r., I PRN 62/92 (nie publikowanym), Sąd Najwyższy przyjął, że pojęcie "reprezentatywny dla pracowników" musi być łączone z przynależnością i liczebnością pracowników w danym związku zawodowym, a jeszcze inaczej - żeby związek zawodowy, był reprezentatywny, musi być "reprezentowany" przez pracowników, którzy do tego związku należą, i musi posiadać swoje struktury organizacyjne. Natomiast wyrażenie "reprezentatywny dla...większości zakładów pracy" oznacza, że dany związek musi posiadać swoje struktury organizacyjne w więcej niż połowie (większości) zakładów pracy w Polsce.

Przedstawiony kierunek wykładni pojęcia "reprezentatywny" został potwierdzony przede wszystkim w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1993 r., I PZP 7/93 (OSNCP 1993 z. 10 poz. 175), a ponadto w orzeczeniach z dnia 14 kwietnia 1994 r., I PZP 12/94 (nie publikowanym) oraz z dnia 29 kwietnia 1993 r., I PZP 18/93 (nie publikowanym). Zwłaszcza w uchwale z dnia 14 kwietnia 1993 r., I PZP 7/93, Sąd Najwyższy stwierdził, że występujące w art. 22 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych pojęcie "reprezentatywny" odnoszące się do związku zawodowego, oznacza taki związek zawodowy, który posiada struktury organizacyjne zrzeszające pracowników w większości zakładów pracy w Polsce, niezależnie od liczby członków związku. W sprawie tej Sąd Najwyższy rozważał zagadnienie, czy Krajowa Komisja NSZZ "Solidarność 80" jest uprawniona do wnoszenia rewizji nadzwyczajnych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ze względu na unormowanie zawarte w art. 22 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych i udzielił przeczącej odpowiedzi uznając, że wymienionej organizacji związkowej brak cechy reprezentatywności.

Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela przedstawione wyżej poglądy, a odnosząc je do rozpoznawanej sprawy wyraża stanowisko, że występujący z wnioskiem o wykładnię Ogólnokrajowy Związek Zawodowy Lekarzy w Polsce nie może być uznany za

"reprezentatywny" w rozumieniu wyżej wymienionego art. 22 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych. Z akt sprawy wynika bowiem, że w 1992 r. Związek ten miał swoje struktury organizacyjne tylko w 20 województwach (pismo z dnia 3 września 1992 r. do Premiera i Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej - k. 6), a w 1994 r. stał się "największym związkowym reprezentantem środowiska lekarskiego" (pismo do Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 maja 1994 r. - k. 22-23). Powyższe okoliczności nie są jednak równoznaczne z tym, że Ogólnokrajowy Związek Zawodowy Lekarzy w Polsce jest reprezentatywny dla pracowników większości zakładów pracy w Polsce.

Z tych względów i stosownie do art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r., Nr 13, poz. 48) Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały, gdyż wniosek o jej podjęcie zgłosił nieuprawniony podmiot.

=====